

UCHWAŁA NR VII/32/11
RADY MIEJSKIEJ W JAWORZYNIE ŚLĄSKIEJ

z dnia 13 maja 2011 r.

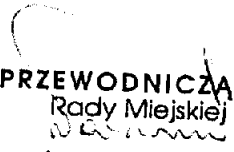
**w sprawie uchwalenia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy
Jaworzyna Śląska na lata 2011- 2015.**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591 ze zmianami, w związku z art.17 ust.1 pkt.1 i art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U.z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, ze zmianami) Rada Miejska w Jaworzynie Śląskiej uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się i wdraża do realizacji Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska na lata 2011-2015, stanowiącą załącznik nr 1 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Jaworzyny Śląskiej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej
Artur Nazimek

Uzasadnienie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska na lata 2011-2015 stanowi podstawę do realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych przez gminę środków finansowych jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Z tych względów podjęcie uchwały uznaje się za celowe i zasadne.

Załącznik do Uchwały Nr VII/32/11
Rady Miejskiej w Jaworzynie Śląskiej
z dnia 13 maja 2011 r.
[Zalacznik1.pdf](#)

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska na lata 2011-2015.

BURMISTRZ

Grzegorz Grzegorzewicz

Strategia
Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Jaworzyna Śląska
na lata 2011-2015

2011

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej
Artur Nazimek
Artur Nazimek

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	4
1. STRUKTURA STRATEGII	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	6
3. OCENA WDROŻENIA STRATEGII OBOWIĄZUJĄCEJ DO 2010 ROKU	15
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA.....	19
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY	19
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	19
3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	21
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	21
5. SYTUACJA GOSPODARCZA.....	22
6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY	23
7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	25
8. BEZDOMNOŚĆ	27
9. EDUKACJA	27
10. KULTURA	28
11. SPORT I REKREACJA	29
12. TURYSTYKA	30
13. SYTUACJA DZIECKA.....	30
14. OCHRONA ZDROWIA	34
15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	36
16. POMOC SPOŁECZNA	37
17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	44
18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	46
19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO	52
20. SEKTOR POZARZĄDOWY	59
21. ANALIZA SWOT	62
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	69
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	69
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI.....	84
3. PROGRAMY I PROJEKTY	85
IV. UWAGI KOŃCOWE	86
SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW	87

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego), w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

Dokument ma charakter kilkuletni; został przygotowany na lata 2011-2015. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

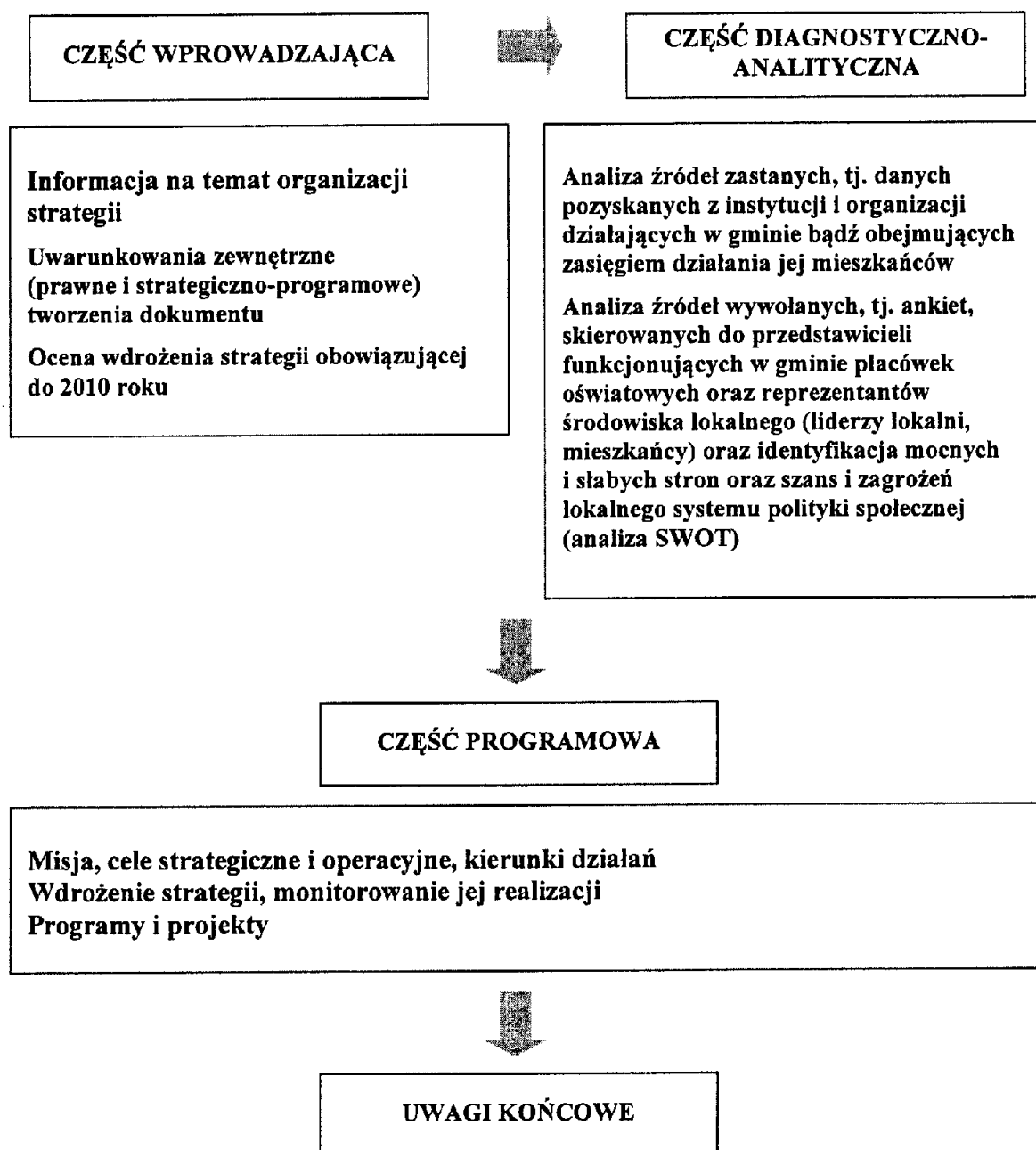
- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Demografia;
- Gospodarka;
- Rynek pracy;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Bezdomność;
- Edukacja;
- Kultura;
- Sport i rekreacja;
- Turystyka;
- Sytuacja dziecka;
- Ochrona zdrowia;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Pomoc społeczna;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Działalność organizacji pozarządowych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań oraz jest zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu jej realizacji. Dla realnej oceny stopnia

wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych. Część programowa zawiera także omówienie projektów zaproponowanych przez przedstawicieli instytucji gminy i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 ze zmianami),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 ze zmianami),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zmianami),
- ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58 poz. 514 ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 ze zmianami),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 ze zmianami),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i powiatowym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Strategia Lizbońska

Głównym celem Strategii Lizbońskiej było stworzenie na terytorium Europy, do roku 2010, najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie. Dokument skupiał się na czterech kwestiach: innowacyjności (gospodarka oparta o wiedzę), liberalizacji (rynków telekomunikacji, energii, transportu oraz rynków finansowych), przedsiębiorczości (ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej) oraz spójności społecznej (kształtowanie aktywnego państwa socjalnego).

Zdecydowana większość działań podejmowanych w zakresie Strategii Lizbońskiej związana była z modernizacją polityki zatrudnienia oraz kreowaniem pozytywnych zmian na rynku pracy. W ramach sformułowanych celów wyróżniono następujące priorytety odnoszące się do polityki społecznej:

- stworzenie sprzyjających warunków umożliwiających powstanie i rozwój firm innowacyjnych, szczególnie w grupie małych i średnich przedsiębiorstw, oraz stymulowanie przedsiębiorczości,
- rozwój aktywnej polityki zatrudnienia,
- poprawa jakości pracy,
- mobilność pracowników – otwarcie europejskich rynków pracy,
- inwestowanie w zasoby ludzkie,
- zabezpieczenie społeczne i promowanie integracji społecznej.

W obszarze integracji społecznej konkretyzację Strategii Lizbońskiej stanowiły cele Nicejskie, które obejmowały cztery podstawowe działania:

- zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich,
- zapobieganie ryzyku wykluczenia,
- pomoc najbardziej narażonym (wspieranie najsłabszych),
- mobilizacja wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki oraz życia społecznego.

Pod koniec 2009 roku Komisja Europejska ogłosiła konsultacje w sprawie nowej strategii na lata 2010-2020 – Europa 2020. Jej głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Założeniem dokumentu jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia. Kierunek całemu procesowi ma nadać pięć wymiernych celów Unii Europejskiej na rok 2020, które zostaną przełożone na cele krajowe. Obejmują one zatrudnienie, badania i innowacje, zmiany klimatu i energię, edukację oraz walkę z ubóstwem.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,

- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010”

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010” jest dokumentem, którego celem jest poprawa efektywności otwartej metody koordynacji Unii Europejskiej w dziedzinie zabezpieczenia społecznego oraz wzmocnienie interakcji pomiędzy otwartą metodą koordynacji w polityce społecznej a Strategią Lizbońską na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Dokument obejmuje trzy obszary działań: integrację społeczną, system emerytalny oraz opiekę zdrowotną i opiekę długoterminową, które zostały ujęte w trzech częściach składowych Programu, tj. w Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej, w Krajowej Strategii Emerytalnej oraz w Krajowym Planie na rzecz Opieki Zdrowotnej i Opieki Długoterminowej.

Przyjęto, że Krajowy Plan Działań na rzecz Integracji Społecznej będzie realizowany w ramach trzech priorytetów tematycznych, w obrębie których wyznaczono następujące działania:

Priorytet 1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

1. Poprawa sytuacji dochodowej rodzin.
2. Rozwój usług opiekuńczych nad dzieckiem.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wsparcie dla uczących się dzieci i młodzieży z ubogich rodzin.

Priorytet 2. Integracja przez aktywizację.

1. Rozwój ekonomii społecznej.
2. Rozwój narzędzi i instrumentów na rzecz aktywnej integracji.
3. Realizacja programów integracyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Priorytet 3. Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.

1. Poprawa jakości usług edukacyjnych.
2. Rozwój budownictwa socjalnego.
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych.
4. Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania narkomanii.
5. Rozwój usług dla ludzi starszych.
6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
7. Rozwój nieodpłatnej pomocy prawnej.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013) służą realizacji priorytetów polityki spójności Unii Europejskiej, integrując je z priorytetami polskimi i uwzględniając zapisy odpowiadające na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej Krajowego Programu Reform. Dokument stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel ten będzie osiągniany poprzez realizację następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego

Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- 1.2. Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej,
- 1.3. Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej,
- 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
- 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej,
- 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2005-2013

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2005-2013 jest dokumentem, który wyznacza główne kierunki działań samorządu wojewódzkiego w obszarze polityki społecznej, służące poprawie jakości życia mieszkańców Dolnego Śląska. Strategia zawiera m.in. analizę sytuacji ludności w wybranych obszarach życia społecznego oraz wyznacza poniżej przedstawione priorytety i działania strategiczne.

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- Aktywizacja osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.
- Redukowanie zjawiska ubóstwa.
- Wsparcie osób niepełnosprawnych pozbawionych możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.
- Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.
- Wsparcie dzieci i młodzieży dotkniętych sieroctwem

- Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej powodowanej uzależnieniami.
 - Przeciwdziałanie bezdomności.
2. Integracja społeczna środowisk osób wymagających szczególnego wsparcia.
- Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.
 - Doskonalenie systemu opieki nad dziećmi i rodziną.
 - Aktywizacja społeczna osób starszych.
 - Wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn.
3. Krzewienie idei społeczeństwa obywatelskiego.
- Wsparcie lokalnych inicjatyw opartych o zasady pomocniczości i partnerstwa.
 - Aktywizacja społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich.
 - Umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej z organizacjami sektora pozarządowego.
 - Kreowanie opinii społecznej eliminującej negatywne stereotypy w odniesieniu do osób dotkniętych marginalizacją społeczną.
4. Podnoszenie jakości usług społecznych.
- Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników oraz kadr kierowniczych jednostek pomocy społecznej.
 - Współpraca z partnerami zagranicznymi i opracowywanie nowych oraz wspólnych rozwiązań z zakresu polityki społecznej.
 - Promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki społecznej.
 - Doskonalenie współpracy z administracją rządową oraz samorządową wszystkich szczebli.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności), jednocześnie będąc odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd województwa.

Dokument jest instrumentem polityki regionalnej województwa, realizującym działania w oparciu o środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i środki krajowe. Zakres interwencji Programu wynika ze Strategii Rozwoju Województwa

Dolnośląskiego do 2020 roku, a jego celem głównym jest podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Uznano, iż cel główny będzie realizowany poprzez cele szczegółowe, do których zaliczono: 1. Wzrost aktywności gospodarczej opartej o wiedzę i innowacyjność, 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości środowiska, warunków inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej, 3. Poprawę bytu mieszkańców i wzrost konkurencyjności regionu poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury społecznej. Osiągnięcie celów szczegółowych uzależniono od realizacji dziesięciu priorytetów. Trzy z nich wyznaczono w ramach odnoszącego się bezpośrednio do sfery społecznej celu szczegółowego 3.:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej na Dolnym Śląsku („Edukacja”).
2. Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku („Zdrowie”).
3. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska („Miasta”).

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Świdnickiego na lata 2008-2013

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Świdnickiego na lata 2008-2013 jest dokumentem, który został opracowany na podstawie danych o sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu i informacji przekazanych przez współpracujące ze sobą podmioty samorządowe i pozarządowe. W trakcie prac nad strategią sformułowano misję polityki społecznej w powiecie świdnickim („Powiat świdnicki wspiera rodzinę, aktywnie przeciwdziała marginalizacji społecznej oraz dąży do rozwoju obywatelskiego mieszkańców”) oraz wytyczono poniżej przedstawione cele strategiczne i operacyjne.

1. Zintegrowany system wsparcia rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem pozycji dzieci i młodzieży.
 - 1.1. Rozwój systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych.
 - 1.2. Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.
 - 1.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
 - 1.4. Wspieranie rodzin z dziećmi, w tym szczególnie z dziećmi niepełnosprawnymi.
 - 1.5. Współpraca w tworzeniu spójnego systemu wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.
2. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych marginalizacją społeczną.
 - 2.1. Tworzenie systemu wsparcia dla osób pozostających bez pracy.

- 2.2. Współpraca w zakresie tworzenia warunków sprzyjających ograniczaniu i eliminowaniu skutków niedostosowania społecznego wśród dzieci młodzieży.
- 2.3. Promowanie właściwych postaw społecznych, ważnych dla przeciwdziałania zjawisku narkomanii i przestępczości.
3. Rozwój systemu rehabilitacji, aktywizacji i wsparcia osób niepełnosprawnych oraz seniorów.
 - 3.1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych, ich praw i uprawnień oraz form pomocy.
 - 3.2. Zapewnienie zwiększonego dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, rehabilitacji.
 - 3.3. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.
 - 3.4. Rozwijanie form rehabilitacji zawodowej.
 - 3.5. Rozwój opieki rodzinnej i poprawienie standardów w placówkach instytucjonalnych.
4. Partnerstwo na rzecz aktywizacji lokalnych grup społecznych.
 - 4.1. Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej.
 - 4.2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

3. OCENA WDROŻENIA STRATEGII OBOWIĄZUJĄCEJ DO 2010 ROKU

Ocena wdrożenia strategii, dla której rok 2010 zamyka okres programowania, stanowi ważny punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy Jaworzyna Śląska na lata 2011-2015. W jej ramach zostały wskazane największe osiągnięcia w realizacji wyznaczonych w dokumencie kierunków działań, w tym wprowadzone w życie programy i projekty socjalne.

Osiągnięcia w realizacji strategii

Podczas wdrażania strategii na lata 2005-2010, odnotowano poniżej przedstawione osiągnięcia.

Cel strategiczny 1. Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie:

- świadczono szeroko rozumiano prace socjalną z osobami bezrobotnymi motywującą do aktywniejszego poszukiwania pracy,
- współpracowano z Urzędem Miejskim w Jaworzynie Śląskiej, organizatorem robót publicznych i prac społecznie użytecznych oraz Powiatowym Urzędem Pracy w Świdnicy w zakresie kierowania bezrobotnych klientów pomocy społecznej do podjęcia tych prac,

- świadczone pomoc finansową bezrobotnym klientom pomocy społecznej w zakresie opłacenia kosztów dojazdów do pracy przez pierwszy miesiąc pracy oraz opłacenie badań lekarskich,
- realizowany był, wdrożony w 2009 roku, projekt systemowy współfinansowany z EFS-u pn. „Szansa na nowe jutro”, skierowany do 15-osobowej grupy bezrobotnych klientów pomocy społecznej.

Cel strategiczny 2. Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi:

- diagnozowano problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach dysfunkcyjnych, wskazywano możliwości uzyskania pomocy w poradniach psychologiczno-pedagogicznych na terenie powiatu świdnickiego,
- współpracowano w tym zakresie z pedagogami szkolnymi,
- na początku stycznia 2010 roku w porozumieniu z Urzędem Miejskim w Jaworzynie Śląskiej utworzono punkt porad prawnych i psychologicznych dla klientów pomocy społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających problemy wychowawcze z dziećmi,
- ściśle współpracowano z kuratorami Sądu Rodzinnego w Świdnicy w przypadkach stwierdzenia zaniedbywania przez rodziców lub opiekunów opieki nad dziećmi,
- świadczone pomoc materialną i rzeczową rodzinom wychowującym dzieci: posiłki w szkole, organizowanie wypoczynku letniego, pomoc w wyposażeniu dzieci do szkoły,
- zorganizowano dożywianie niepełnosprawnych dzieci z gminy, dowożonych do Szkoły Specjalnej w Świdnicy,
- Urząd Miejski w Jaworzynie Śląskiej zakupił w roku 2009 samochód do przewozu dzieci niepełnosprawnych, którym są one dowożone do Szkoły Specjalnej w Świdnicy,
- współpracowano z Fundacją „Spełniamy marzenia”, w efekcie czego chory na serce chłopczyk mógł przez chwilę zostać „prawdziwym” strażakiem, umożliwiono mu bowiem przejechanie się wozem strażackim; od Burmistrza Jaworzyny Śląskiej otrzymał prawdziwy hełm strażacki,
- współpracowano z opiekunami świetlic środowiskowych dla dzieci, które w ostatnich latach powstały w każdej wsi w gminie.

Cel strategiczny 3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych:

- w 2010 roku podjęto współpracę z organizacją pozarządową Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych „Wrzos” z siedzibą we Wrocławiu. W jej ramach realizowano współfinansowany przez PFRON projekt pn. „Doradztwo i Kariera”, dzięki

któremu niepełnosprawne motorycznie osoby młode będące w wieku produkcyjnym korzystały w miejscu zamieszkania z porad psychologa i doradcy zawodowego. Celem było przywrócenie tej grupy społecznej na rynek pracy,

- współpracowano z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy pod kątem niwelowania barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz korzystania z innych form wsparcia kierowanych do tych osób,
- propagowano możliwości skorzystania z pomocy państwa w formie świadczeń pielęgnacyjnych przez osoby opiekujące się najbliższym, niepełnosprawnym członkiem rodziny,
- sporządzano wnioski do Państwowego Funduszu Kombatanckiego o przyznanie pomocy finansowej dla niepełnosprawnych i ubogich kombatantów, wdów po kombatantach oraz osób represjonowanych,
- corocznie organizowano Wieczernę Wigilijną dla osób samotnych i ubogich.

Cel strategiczny 4. Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki rozwiązywania uzależnień na terenie gminy:

- w 2009 roku utworzono działające nadal grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu,
- współpracowano z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie motywowania klientów pomocy społecznej do podjęcia leczenia odwykowego,
- świadczone pomoc finansową dla rodzin, w których występuje problem alkoholizmu,
- świadczone pomoc finansową dla osób udających się na leczenie odwykowe zamknięte (opłacono koszt przejazdu, wyposażano w bieliznę i odzież).

Cel strategiczny 5. Wzmacnianie zdolności grup i społeczności lokalnych do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów. W tym obszarze nie odnotowano szczególnych działań.

Programy i projekty wynikające z zapisów strategicznych

W trakcie wdrażania strategii na lata 2005-2010 zrealizowano następujące projekty:

- wdrożenie w 2009 roku i realizowanie przewidzianego do 2013 roku projektu systemowego pn. „Szansa na nowe jutro” w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków EFS-u, skierowanego do długotrwale bezrobotnych klientów pomocy społecznej w celu przywrócenia ich na rynek pracy,
- systematyczne wypełnianie założeń programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – wyeliminowano posiłki we wszystkich szkołach w gminie w postaci kanapek; w zamian zorganizowano dowożenie gorących posiłków jednodaniowych w tych

szkołach. OPS był także inicjatorem zorganizowania dożywiania dzieci w Szkole Specjalnej w Świdnicy i w Strzegomiu, do której uczęszczają także dzieci z gminy,

- nawiązanie kontaktów i podjęcie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie świadczenia pomocy psychologicznej osobom niepełnosprawnym,
- utworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Jaworzyna Śląska jest gminą miejsko-wiejską, położoną w centralnej części powiatu świdnickiego, w województwie dolnośląskim, w południowo-zachodniej części Polski. Gmina zajmuje powierzchnię 62,7 km², z czego na miasto Jaworzyna Śląska przypada 4,4 km².

Gmina Jaworzyna Śląska składa się z 12 jednostek pomocniczych (sołectw): Bagieniec, Bolesławice, Czechy, Milikowice, Nowice, Nowy Jaworów, Pasieczna, Pastuchów, Piotrowice, Tomkowa, Stary Jaworów i Witków.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Gmina Jaworzyna Śląska posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną, choć nie w pełni na obszarze wiejskim. Dane szczegółowe na temat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, ciepłej, gazowej i drogowej w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2009 roku

sieć wodociągowa	
długość sieci wodociągowej (w km)	51,4
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	10.587
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	12,8
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	5.181
liczba oczyszczalni ścieków	1
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	5.181
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w m)	9.400
liczba ludności korzystającej z sieci gazowej	807
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie ogółem (w km)	64,5
w tym długość dróg gminnych (w km)	47,3

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w latach 2007-

2009. Inwestycje te, poza sferą techniczną, przeprowadzono w obszarze edukacji, mieszkalnictwa, sportu i rekreacji. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2007-2009

nazwa zadania	czas realizacji
budowa toalet w budynkach komunalnych	2007-2010
budowa sali gimnastycznej przy SP w Jaworzynie Śląskiej	2007 (końcowy etap)
budowa boiska wielofunkcyjnego przy SP w Pastuchowie	2007-2008
budowa remizy strażackiej w Jaworzynie Śląskiej	2009
przebudowa obiektu sportowego w Bolesławicach	2008-2009
remont chodników przy ul. Ekerta i ul. Kościuszki	2008
budowa chodnika przy ul. Ogrodowej	2008
budowa chodnika przy ul. Świdnickiej w Jaworzynie Śląskiej	2008
pomoc dla powiatu przy budowie chodników w Pastuchowie, Milikowicach, Jaworzynie Śląskiej (ul. Westerplatte)	2008
remont małego budynku SP przy ul. Mickiewicza 10 w Jaworzynie Śląskiej	2008-2010
adaptacja pomieszczeń w budynku „Mimozy” w Pastuchowie na świetlicę środowiskową	2008
budowa stref rekreacji dziecięcej na terenie gminy Jaworzyna Śląska	2008-2009
remont chodnika przy ul. Słowackiego(obie strony)	2009
remont chodnika przy ul. Ogrodowej	2009
remont chodnika przy ul. Cukrowniczej w Pastuchowie	2009
remont chodnika przy ul. Świdnickiej wraz z wymianą sieci kanalizacyjnej (do Zebry)	2009
budowa parkingu przy cmentarzu w Pasiecznej	2009
pomoc dla powiatu przy przebudowie chodnika w Tomkowej	2009
pomoc dla powiatu na realizację zadań – remont chodników (Milikowice, Pastuchów, Piotrowice, Jaworzyna Śląska)	2009
remont lokalu przy ul. Kościuszki 8 w Jaworzynie Śląskiej (na potrzeby podstacji Pogotowia Ratunkowego)	2009
budowa oświetlenia drogi dojazdowej do zwirowni	2009
budowa oświetlenia na cmentarzu przy ul. Kasztanowej w Jaworzynie Śląskiej	2009
budowa wielofunkcyjnej świetlicy wiejskiej w Pastuchowie	2009-2010

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Gmina Jaworzyna Śląska położona jest na skrzyżowaniu dróg wiodących z Wrocławia do Wałbrzycha i w Sudety, z Opola do Legnicy i nad morze.

Jeszcze w XIX w. zbudowano w Jaworzynie Śląskiej największy na Śląsku węzeł kolejowy, dzisiaj drugi co do wielkości, posiadający połączenia z głównymi liniami kolejowymi Polski, zarówno w ruchu pasażerskim, jak i towarowym. Poza tym na terenie gminy działa Spółka Pracownicza PKS oraz przewoźnicy prywatni – 3 firmy.

Większość miejscowości posiada dobre połączenia komunikacyjne. Są to: Bolesławice, Czechy, Nowice, Nowy Jaworów, Stary Jaworów, Pasieczna, Piotrowice, Tomkowa, Jaworzyna Śl.. W kilku miejscowościach mieszkańcy mają pewne trudności komunikacyjne; są to: Bagieniec, Milikowice i Witków.

Liczba zarejestrowanych w gminie samochodów wynosi 5.645, w tym osobowych 4.077 (dane na koniec 2009 roku)

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Z końcem 2009 roku gmina Jaworzyna Śląska liczyła 10.386 mieszkańców, w tym 5.454 kobiety. Struktura wiekowa mieszkańców gminy ulegała zmianom. W latach 2007-2009 miał miejsce spadek liczby dzieci i młodzieży, wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, a liczba osób starszych ulegała wahaniom. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2.109	2.044	1.987
liczba osób w wieku produkcyjnym	6.774	6.795	6.830
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.567	1.580	1.569
ogółem	10.450	10.419	10.386

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej

Wpływ na sytuację demograficzną w gminie miały m.in. takie czynniki, jak kształtowany przez liczbę urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz migracja, odbywająca się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba urodzeń żywych	97	98	117
liczba zgonów	106	120	108
przyrost naturalny	-9	-22	+9

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

Powyższe tendencje demograficzne nie będą wymagały w większym zakresie niż dotychczas dostosowania usług społecznych do potrzeb dzieci i młodzieży, będą natomiast wymagały zwrócenia szczególnej uwagi na seniorów, których grono będzie zasilane przez osoby kończące aktywność zawodową. W przypadku dzieci i młodzieży konieczne będzie zapewnienie im odpowiedniego dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, seniorom z kolei trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

5. SYTUACJA GOSPODARCZA

Miejsko-wiejski charakter gminy Jaworzyna Śląska determinuje jej gospodarkę. Przeważającą część terenu gminy zajmują grunty rolne o wysokiej jakości, położone w obrębie Przedgórze Sudeckiego, które charakteryzują się stosunkowo dobrymi warunkami klimatycznymi i glebowymi. Warunki te preferują rozwój przemysłu związanego z rolnictwem i sadownictwem.

Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		5.230,85
w tym:	grunty orne (w ha)	4.548,81
	sady (w ha)	26,76
	łąki i pastwiska (w ha)	655,28
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		498,05
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków (w ha)		568,96

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

Gmina posiada naturalne surowce, w oparciu o które mogą rozwijać się szczególnie gałęzie przemysłu wykorzystujące do produkcji gliny i piaski, ility i kamień. Posiadanie tych surowców mineralnych oraz występowanie ich w sąsiednich gminach stanowi obiecującą

dziedzinę inwestowania. Jej atrakcyjność podnosi bliskość autostrady i ważnych dróg krajowych.

Wśród podmiotów gospodarczych warto wymienić Zakłady Porcelany Stołowej „Karolina”, PKP CARGO Wagon Jaworzyna Śląska Sp. z o.o., Zebra Sp. z o.o., Służbę Drogową Powiatu Świdnickiego. Niestety ogólna liczba podmiotów gospodarczych w gminie wykazuje w ostatnich latach tendencję malejącą.

W ostatnich trzech latach nie powstały w gminie nowe zakłady pracy. Szczegółowo sytuację gospodarczą gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba podmiotów w sektorze publicznym	73	49	57
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	80	58	58
liczba podmiotów ogółem	153	107	115

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) z końcem 2009 roku

sekcja	liczba podmiotów
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	1
przemysł	1
budownictwo	23
handel i naprawy	20
hotele i restauracje	1
transport, gospodarka magazynowa i łączność	2
pośrednictwo finansowe	2
administracja publiczna i obrona narodowa	1
edukacja	5
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3
działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	9

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Świdnicy, w latach 2007-2009 liczba osób bezrobotnych w gminie Jaworzyna Śląska ulegała zmianom od 491 na koniec 2007 roku poprzez 425 osób na koniec roku następnego do 576 osób na koniec roku 2009. Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których liczba na koniec kolejnych lat wyniosła: 262, 218 i 291. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba bezrobotnych w gminie	491	425	576
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	262	218	291

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Świdnicy.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2007-2009 w powiecie świdnickim, województwie dolnośląskim i w kraju.

Tabela 9. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
stopa bezrobocia w powiecie świdnickim	12,1%	11,9%	14,1%
stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim	11,4%	10%	12,5%
stopa bezrobocia w kraju	11,2%	9,5%	11,9%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2007-2009 powiat świdnicki charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa dolnośląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju w 2009 roku odnotowano jej wzrost w porównaniu z latami poprzednimi.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia, a także rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2009 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 10. Bezrobotni w gminie na koniec 2009 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

		liczba bezrobotnych				liczba bezrobotnych	
		ogółem	kobiet			ogółem	kobiet
wiek	18-24 lata	126	70	staż pracy	bez stażu	72	51
	25-34 lata	147	86		do 1 roku	79	40
	35-44 lata	91	55		1-5 lat	143	80
	45-54 lata	142	61		5-10 lat	56	33
	55-59 lat	54	19		10-20 lat	108	53
	60-64 lata	7	-		20-30 lat	86	24
czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	93	35	wykształcenie	30 lat i więcej	23	10
	1-3 miesiące	183	96		wyższe	40	28
	3-6 miesięcy	96	51		policealne i śr. zawodowe	139	82
	6-12 miesięcy	112	55		średnie ogólnokształcące	53	42
	12-24 miesięcy	65	43		zasadnicze zawodowe	156	62
	pow. 24 miesięcy	18	11		gimnazjalne i niższe	179	77

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Świdnicy.

Na koniec 2009 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata, często bez doświadczenia zawodowego (łącznie 273 osoby), osoby pozostające bez zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy (183 osoby), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (143 osoby), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (179 osób) oraz zasadniczym zawodowym (156 osób).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 45-54 lata (142 osoby), osoby pozostające bez pracy od 6 do 12 miesięcy (112 osób), osoby ze stażem pracy od 10 do 20 lat (108 osób) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (139 osób).

7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2007-2009 liczba mieszkań komunalnych w gminie Jaworzyna Śląska stale spadała (z 669 w 2007 r. do 588 w 2009 r.). Zmniejszała się tym samym liczba izb (z 218 w 2007 r. do 196 w 2009 r.) i powierzchnia użytkowa mieszkań (z 29.794 m² w 2007 r. do 25.426 m² w 2009 r.). Na tym samym poziomie pozostawała z kolei przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (43-44 m²) i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (blisko 6 m²). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba mieszkań	669	630	588
liczba izb	218	210	196
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	29.794	27.382	25.426
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	44,5	43,5	43,2
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	5,9	5,9	5,9

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

W latach 2007-2009 w gminie powstawały nowe mieszkania i budynki mieszkalne wielorodzinne i jednorodzinne oddawane do użytku przez inwestorów prywatnych.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	267	204	173
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	2.247	1.491	1.266
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	231.070	147.377	143.332

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

W latach 2007-2009 liczba rodzin w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, spadała (ze 267 w 2007 r. do 173 w 2009 r.). Zmniejszała się również liczba przyznanych dodatków (z 2 247 w 2007 r. do 1 266 w 2009 r.) i tym samym wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (z 231 070 zł w 2007 r. do 143 332 zł w 2009 r.).

8. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniebujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Bezdomność w gminie Jaworzyna Śląska jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy, ulegając nasileniu w okresie zimowym, i dotyczy głównie mężczyzn z problemem alkoholowym.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek) oraz schronienia. W latach 2007-2009 liczba rodzin i przebywających w nich osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka i ulegała nieznacznym wahaniom (liczba rodzin: z 11 w 2007 i 2008 r. do 6 w 2009 r., liczba osób w rodzinach z 14 w 2007 r. poprzez 12 w 2008 r. do 6 w 2009 r.).

9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym

poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2008/2009 w gminie Jaworzyna Śląska funkcjonowało 5 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 1 przedszkole, 3 szkoły podstawowe i 1 szkoła gimnazjalna. Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2008/2009

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
Przedszkole Samorządowe z Grupą Żłobkową w Jaworzynie Śląskiej	177	25
Szkoła Podstawowa im. M. Konopnickiej w Jaworzynie Śląskiej	625	58
Szkoła Podstawowa w Pastuchowie		
Szkoła Podstawowa z oddziałami integracyjnymi w Starym Jaworowie		
Gimnazjum Nr 1 w Jaworzynie Śląskiej	353	30

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

10. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. W Jaworzynie Śląskiej odbywa się wiele imprez kulturalnych, w których uczestniczy wielu mieszkańców oraz gości z daleka. Pasjonaci kolejnictwa mogą wziąć udział w rozgrywanych corocznie Powiatowych Zawodach Drezynowych. Podczas festynu średniowiecznego w Pastuchowie można z kolei obejrzeć pokazy walk rycerskich, wyroby rzemiosła, występy zespołów muzyki dawnej. Miasto Dzieci to projekt, podczas którego na terenie Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa powstaje miasteczko, a dzieci wcielają się w role jego dorosłych obywateli. „West na fest” to cykliczna impreza dla fanów Dzikiego Zachodu i muzyki country.

Dane szczegółowe na temat funkcjonujących w gminie placówek kulturalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Placówki kulturalne w gminie w 2009 roku

nazwa placówki	liczba osób objętych ofertą	liczba pracowników
Samorządowy Ośrodek Kultury w Jaworzynie Śląskiej, Biblioteka Publiczna	1.318	22
Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa na Śląsku w Jaworzynie Śląskiej	bez ograniczeń	5

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

11. SPORT I REKREACJA

Gmina Jaworzyna Śląska posiada doskonałe warunki do uprawiania szeroko pojętej rekreacji i wypoczynku. Jej władze nie zapominają o rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, z której korzystać mogą przede wszystkim dzieci i młodzież. W ostatnich latach dla amatorów sportu powstały m. in. Sala sportowa w Jaworzynie Śląskiej oraz boisko sportowe w Pastuchowie. W Jaworzynie Śląskiej oddano do użytku pierwszy w Polsce południowo-zachodniej kompleks boisk, zbudowany w ramach programu „ORLIK 2012”.

W okresie letnim odbywa się w gminie szereg imprez: turnieje piłki nożnej, siatkówki oraz koszykówki. Największą sportową imprezą jest Grand Prix MTB „Solidarności” – wyścig kolarstwa górskiego o randze ogólnopolskiej, organizowany z okazji kolejnych rocznic powstania NSZZ „Solidarność”.

W gminie funkcjonuje szereg stowarzyszeń oraz klubów, zajmujących się krzewieniem kultury fizycznej oraz propagujących sport, zarówno na poziomie amatorskim jak i półprofesjonalnym. Gmina stara się także stwarzać odpowiednie warunki dla rozwoju dzieci. W każdej wsi usytuowane są ogródki jordanowskie, zapewniające bezpieczną zabawę najmłodszym.

Tabela 15. Obiekty rekreacyjno-sportowe w gminie w 2009 roku

Rodzaj obiektu	Miejscowość
Stadion sportowy	Jaworzyna Śląska
Boisko sportowe „ORLIK”	Jaworzyna Śląska
Sala gimnastyczna przy SP	Jaworzyna Śląska
Boisko sportowe	Pastuchów
Boisko sportowe	Piotrowice
Boisko sportowe	Bolesławice
Boisko sportowe	Witków
Boisko sportowe	Nowice
Kapielisko „Żwirownia”	Jaworzyna Śląska

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

12. TURYSTYKA

Gmina posiada wiele atrakcji turystycznych. Najciekawszymi wśród nich są: średniowieczne kościołki wiejskie, zamki w Piotrowicach i Bagieńcu oraz skansen lokomotyw parowych w Jaworzynie. Unikalną atrakcją turystyczną jest wieś Bagieniec, której wyjątkowość tworzy wypiętrzenie skalne posiadające charakter minigór.

Na terenie gminy powstają gospodarstwa agroturystyczne. Informacje na ich temat zawiera poniższa tabela.

Tabela 16. Gospodarstwa agroturystyczne w gminie w 2009 roku

nazwa gospodarstwa	adres gospodarstwa
Gospodarstwo agroturystyczne	Nowy Jaworów 3
Gospodarstwo agroturystyczne	Bagieniec 20
Gospodarstwo agroturystyczne	Milikowice, Parkowa 11

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

W gminie funkcjonują również 2 obiekty zbiorowego zakwaterowania, w których jest 25 miejsc noclegowych.

13. SYTUACJA DZIECKA

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w gminie Jaworzyna Śląska została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 4 ankiety – wypełnione przez dyrektorów następujących placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Jaworzynie Śląskiej (liczba uczniów: 366),
- Szkoła Podstawowa w Pastuchowie (liczba uczniów: 131),

- Szkoła Podstawowa z oddziałami integracyjnymi w Starym Jaworowie (liczba uczniów: 128),
- Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Jaworzynie Śląskiej (liczba uczniów: 350).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie 4 placówki zatrudniają pedagoga, logopedę i pielęgniarkę. Żadna szkoła nie zatrudnia psychologa. Wszystkie placówki zapewniają uczniom dostęp do Internetu i umożliwiają korzystanie z sal gimnastycznych. Żadna placówka nie zgłosiła trudności z dojazdem dzieci do szkoły.

Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła historyczne, matematyczne, ekonomiczne, literackie, przyrodnicze, ekologiczne, teatralne, muzyczne, taneczne, plastyczne, dziennikarskie, informatyczne, religijne) oraz zajęć językowych i rekreacyjno-sportowych. Również wszystkie placówki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, psychoterapeutyczne, terapia pedagogiczna, zajęcia rewalidacyjne oraz terapia psychologiczna.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do bezradności opiekuńczo-wychowawczej rodziców, nadużywania alkoholu przez nich w obecności dzieci, przemocy domowej. Pedagodzy zwracali również uwagę na zjawisko ubożenia rodzin. Powodowane jest ono m.in. bezrobociem, które – na skutek wyjazdu rodziców w poszukiwaniu pracy za granicę – generuje problem eurosieroctwa. Ankietowani podkreślali także występowanie w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej problemów agresji i przemocy oraz sięgania po środki uzależniające (alkohol, papierosy).

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na

temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawiera poniższa tabela.

Tabela 17. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
sięganie po alkohol	1	2
sięganie po narkotyki		x
palenie papierosów	1	2
ucieczki z domu		x
kradzieże	1	2
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3	
autoagresja		x
przestępczość ujawniona	1	2
niszczenie mienia szkolnego	2	1
udział w grupach negatywnych	1	2
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	2	1
przemoc w rodzinie	3	
zaniedbanie przez dom	15	
wykorzystywanie seksualne		x

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Wskazując badania konieczne do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy dokładnie zdiagnozować zachowania negatywne w środowisku szkolnym i rodzinnym, w tym problemy ubóstwa, bezrobocia, uzależnień, agresji i przemocy domowej. W opinii ankietowanych trzeba również dokładnie rozpoznać wykorzystywane przez rodziców metody wychowawcze oraz skutki ich stosowania. Ważne jest także zbadanie skuteczności pomocy udzielanej dzieciom, młodzieży i ich rodzicom oraz poznanie ich oczekiwań w tym zakresie. Zdaniem pedagogów warto także poznać propozycje tych grup co do oferty spędzania czasu wolnego.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się konsultacje indywidualne, rozmowy

telefoniczne, zebrania, dyżury, pogadanki, spotkania w ramach Rady Rodziców i wizyty domowe, organizowane są imprezy i uroczystości szkolne, prowadzona jest pedagogizacja rodziców. Ci ostatni zachęceni są również do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Podobnie jak w przypadku oceny współpracy szkół z rodzicami, przedstawiciele wszystkich badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów tych zaliczyli: Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Sąd Rejonowy i kuratorów sądowych, Powiatowy Urząd Pracy, Policję, świetlice środowiskowe, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Kultury i Bibliotekę Publiczną, zakłady opieki zdrowotnej, PCK.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zapewnienia im szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Postulat ten dotyczył głównie uczniów z obszarów wiejskich gminy, którzy mają ograniczone możliwości korzystania z zajęć pozalekcyjnych oraz infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej.

Wśród innych potrzeb dzieci i młodzieży ankietowani wskazali także pomoc finansową rodzinie oraz potrzebę organizowania terapii zajęciowej dla dzieci i młodzieży z objawami niedostosowania społecznego.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na możliwość zagospodarowania czasu wolnego, m.in. poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, imprez szkolnych oraz wypoczynku. Zwracali także uwagę na możliwość prowadzenia systematycznego monitoringu uczniów z rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej i materialnej oraz organizowania akcji charytatywnych. Ankietowani podkreślali również wagę i korzyści płynące ze współpracy szkoły z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny w gminie.

14. OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

W gminie Jaworzyna Śląska funkcjonują 2 zakłady opieki zdrowotnej (w tym 1 zakład niepubliczny), prowadzonych jest 5 prywatnych praktyk lekarskich, działają 2 apteki. Dane szczegółowe na temat zakładów opieki zdrowotnej i prywatnych praktyk lekarskich w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Zakłady opieki zdrowotnej i prywatne praktyki lekarskie w gminie w 2009 roku

l.p.	nazwa placówki
1.	Samorządowa Przychodnia Zdrowia, Jaworzyna Śląska
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Sanus”, Jaworzyna Śląska
3.	Specjalistyczny Gabinet Stomatologiczny – Teresa Wiśniewska, Jaworzyna Śląska
4.	Indywidualna Praktyka Stomatologiczna – Anna Grosiak, Jaworzyna Śląska
5.	Centrum Stomatologiczne – Mariusz Szymendra, Jaworzyna Śląska
6.	Prywatny Gabinet Stomatologiczny – Iwona Szadecka Słaby, Jaworzyna Śląska
7.	Prywatny Gabinet Otolaryngologiczny – Krystyna Łobaza Rzepecka, Jaworzyna Śląska

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk lekarskich działających na jej terenie. W poniższej tabeli przedstawiono dane za 2009 rok uzyskane z Samorządowej Przychodni Zdrowia (ul. Westerplatte 16) i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Sanus” w Jaworzynie Śląskiej (ul. Słowackiego 9).

Tabela 19. Najczęstsze schorzenia ludności gminy w 2009 roku

rodzaj schorzenia	osoby, u których stwierdzono schorzenie	
	liczba dzieci i młodzieży	liczba osób dorosłych
nowotwory	–	50
choroby tarczycy	10	38
cukrzyca	10	260

niedokrwistość	–	17
niedożywienie	17	–
otyłość	21	–
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	96	–
alergie – dychawica oskrzelowa	27	–
choroby obwodowego układu nerwowego	–	448
zniekształcenie kręgosłupa	120	–
choroby układu moczowego	13	–
wady rozwojowe układu nerwowego	12	–
wady rozwojowe układu krążenia	28	–
choroby układu krążenia	–	731
Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica	–	98
przewlekłe choroby układu trawiennego	–	101
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	–	416
trwale uszkodzenia narządu ruchu	12	–

Dane Samorządowej Przychodni Zdrowia i NZOZ-u „Sanus” w Jaworzynie Śląskiej.

W 2009 roku pod opieką Samorządowej Przychodni Zdrowia i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Sanus” w Jaworzynie Śląskiej było łącznie 1.724 dzieci i młodzieży oraz 6.990 osób dorosłych z gminy. U największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono zniekształcenie kręgosłupa (120 osób), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (96 osób) oraz wady rozwojowe układu krążenia (28 osób), alergię – dychawicę oskrzelową (27 osób) i otyłość (21 osób). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (731 osób), chorobami obwodowego układu nerwowego (448 osób), chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (416 osób), cukrzycą (260 osób), przewlekłymi chorobami układu trawiennego (101 osób) oraz przewlekłym nieżytem oskrzeli, dychawicą oskrzelową (98 osób).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 1 i 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 20. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2009 roku

forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego po raz pierwszy (dzieci do lat 3)	64
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego następnym razem (dzieci do lat 3)	767
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych po raz pierwszy (dzieci do 1. roku życia)	74
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych następnym razem (dzieci do lat 3)	490

profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	774
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	387

Dane Samorządowej Przychodni Zdrowia i NZOZ-u „Sanus” w Jaworzynie Śląskiej.

W 2009 roku poradami profilaktycznymi lekarza rodzinnego Samorządowej Przychodni Zdrowia i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Sanus” w Jaworzynie Śląskiej po raz pierwszy i po raz następny zostało objętych odpowiednio 64 i 767 dzieci do lat 3. Wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych miały z kolei miejsce po raz pierwszy w przypadku 74 dzieci do 1. roku życia, a po raz następny w przypadku 490 dzieci do lat 3. Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto natomiast 774 dzieci i młodzieży, w tym 387 osób zgodnie z programem badań profilaktycznych.

15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Posterunku Policji w Jaworzynie Śląskiej, w 2009 roku w gminie Jaworzyna Śląska popełniono ogółem 147 przestępstw. Wśród nich najczęściej miały miejsce przestępstwa polegające na prowadzeniu pojazdu mechanicznego lub roweru w stanie nietrzeźwości (łącznie 51 przestępstw), niepłaceniu alimentów (23), kradzieży mienia (19) i kradzieży z włamaniem (18). Sprawcy popełnionych przestępstw byli w wieku 13-70 lat. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Wybrane przestępstwa przeciwko mieniu i zdrowiu popełnione w gminie w 2009 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	wiek sprawców
kradzież mienia	19	23-65 lat
kradzież z włamaniem	18	23-56 lat
zniszczenie mienia	12	13-35 lat
uszkodzenie ciała	4	16-53 lata
pobicie	4	24-27 lat
znęcanie	3	27-33 lata

kierowanie pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwości	22	22-53 lata
kierowanie rowerem w stanie nietrzeźwości	29	18-70 lat
niealimentacja	23	24-59 lat
naruszenie zakazu sądowego	10	19-57 lat
naruszenie nietykalności osobistej funkcjonariusza publicznego	3	36-49 lat

Dane Posterunku Policji w Jaworzynie Śląskiej.

16. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie Jaworzyna Śląska wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Z końcem 2009 roku kadre OPS-u stanowiło 11 osób, a w oparciu o umowę zlecenie uzupełniali ją m.in.: 2 informatyków i robotnik gospodarczy. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w Ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 22. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2009 roku

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	0
pracownicy socjalni	3	2
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	–	–
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	–	–
pozostali pracownicy	7	2

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

Tabela 23. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2009 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób		
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni	
wykształcenie	wyższe kierunkowe	–	2	
	wyższe niekierunkowe	–	–	
	średnie kierunkowe	1	–	
	średnie niekierunkowe	–	–	
	zawodowe i niższe	–	–	
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	2
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	2
		w trakcie realizacji	–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej		–		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny		–		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny		–		

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

Prawo do wsparcia udzielanego przez OPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 504 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 583 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W wykonywaniu zadań OPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez OPS na pomoc społeczną w gminie w latach 2007-2009.

Tabela 24. Środki finansowe wydatkowane przez OPS na pomoc społeczną w gminie w latach 2007-2009

wielkość wydatków	2007 r.	2008 r.	2009 r.
na zadania własne gminy	597.556 zł	691.985 zł	789.648 zł
<i>w tym odpłatność za pobyt w DPS-ie</i>	<i>18.574 zł</i>	<i>84.991 zł</i>	<i>106.168 zł</i>
na zadania zlecone gminie	65.022 zł	66.661 zł	103.179 zł
ogółem	662.578 zł	758.646 zł	892.827 zł

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

W latach 2007-2009 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez OPS na pomoc społeczną w gminie rosła z roku na rok. Wpływ na to miały zarówno większe kwoty wydatkowane na zadania własne gminy, jak i zadania zlecone gminie. Największe środki przeznaczano na wypłatę zasiłków okresowych, stałych, celowych i w naturze oraz pomoc w formie posiłku i usług opiekuńczych, a także pokrycie kosztów pobytu w domu pomocy społecznej.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2007-2009.

Tabela 25. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	806	714	717
liczba rodzin	419	375	397
liczba osób w rodzinach	1.226	1.080	1.224
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	11,7%	10,4%	11,8%

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

W latach 2007-2009 liczba beneficjentów pomocy społecznej w gminie zmieniała się. Wahaniom ulegała liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie, jak i liczba rodzin oraz liczba osób wchodzących w ich skład. Udział odbiorców pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy był najwyższy w 2009 roku i wynosił 11,8%.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2009 roku.

Tabela 26. Struktura wiekowa oraz aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2009 roku

wiek odbiorców	liczba osób w rodzinach	rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób powyżej 18 lat według decyzji administracyjnych
0-16 lat	381	pracuje	79
17-21 lat	89	pracuje dorywczo	1
22-30 lat	127	nie pracuje	67
31-40 lat	154	studiuje	1
41-50 lat	107	uczy się	-
51-60 lat	115	na rencie	65
61-70 lat	45	na emeryturze	30
71 lat i więcej	33	na zasiłku dla bezrobotnych	13
		bezrobotny bez prawa do zasiłku	171

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez OPS pomocą społeczną w 2009 roku wykazała, że największą grupę stanowili dzieci i młodzież do 16 lat (381 osób). Ci z nich, którzy bezpośrednio korzystali ze wsparcia, otrzymywali pomoc głównie w postaci posiłku (świadczonego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”), odzieży, obuwia i innych. Znacznie mniejsze, choć spore, grupy reprezentowały osoby w wieku 31-40 lat (154 osoby), 41-50 lat (107 osób) i 51-60 lat (115 osób).

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2009 roku stanowiły osoby bezrobotne niemające prawa do zasiłku (171 osób). Liczną grupą były również osoby pracujące. Obecność tych osób w gronie beneficjentów OPS-u należy tłumaczyć uzyskiwaniem przez nie niskich dochodów uniemożliwiających utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Analizując powyższe dane, można pokusić się o stwierdzenie, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w 2009 roku stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny ubogie lub dotknięte problemem bezrobocia. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2007-2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2007-2009

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
ubóstwo	337	201	239	1.058	577	676
bezdomność	11	11	6	14	12	6
potrzeba ochrony macierzyństwa	54	45	41	309	254	217
bezrobocie	246	190	217	789	602	664
niepełnosprawność	134	110	114	369	292	307
długotrwała lub ciężka choroba	160	204	199	402	524	501
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	91	103	103	355	384	401
przemoc w rodzinie	9	10	15	27	48	65
alkoholizm	58	22	33	182	77	85
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	9	12	4	25	31
zdarzenie losowe	1	-	-	3	-	-
sytuacja kryzysowa	-	-	-	-	7	-
klęska żywiołowa lub ekologiczna	-	-	-	-	-	-

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

W latach 2007-2009 najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były ubóstwo i bezrobocie. Istotne powody świadczenia wsparcia stanowiły także problemy długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz niepełnosprawności. Inną ważną przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie była potrzeba ochrony macierzyństwa.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez OPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2007-2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2007-2009

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.
pieniężna	560	467	493	560	467	484	1.654	1.360	1.314
rzeczowa	412	378	408	225	213	216	805	735	745
praca socjalna	X	X	X	15	15	8	27	39	21

poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	9	–	–	14	–	–
schronienie	5	3	3	4	3	3	5	3	4
usługi opiekuńcze	21	21	34	20	19	22	28	23	27

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

Najczęściej udzielane mieszkańcom gminy formy wsparcia stanowiły pomoc finansowa i rzeczowa, głównie w postaci zasiłków celowych i w naturze, zasiłków stałych, okresowych oraz posiłku. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych tymi rodzajami wsparcia ulegała wahaniom (pomoc finansowa odpowiednio z 560 i 1.654 w 2007 r. poprzez 467 i 1.360 w 2008 r. do 484 i 1.314 w 2009 r., pomoc rzeczowa odpowiednio z 225 i 805 w 2007 r. poprzez 213 i 735 w 2008 r. do 216 i 745 w 2009 r.). Ważną rolę w ramach udzielanej przez OPS pomocy odgrywały również usługi opiekuńcze oraz praca socjalna.

Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez OPS do domów pomocy społecznej. W latach 2007-2009 liczba takich osób wyniosła odpowiednio 3, 10 i 10.

W ramach realizowanych zadań OPS przyznawał także świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	2.003.002 zł	1.791.053 zł	1.720.218 zł
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	1.200	840	771
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	55	45	42
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	27	26	30
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	30	40	43
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	48	47	47
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	803	661	661
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	210	148	145

dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	120	169	169
zasiłek pielęgnacyjny	166	169	163
świadczenie pielęgnacyjne	14	12	14
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	88	89	67

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

W latach 2007-2009 wielkość wydatków przeznaczonych przez OPS na realizację świadczeń rodzinnych zmniejszała się z roku na rok (z 2.003.002 zł w 2007 r. do 1.720.218 zł w 2009 r.). Tym samym spadała liczba przyznanych świadczeń (z 2.761 w 2007 r. do 2.152 w 2009 r.).

Najczęściej OPS wypłacał zasiłek rodzinny (w 2007 r. 1.200 świadczeń, w 2008 r. 840, a w 2009 r. 771), który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego, dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Zaliczka alimentacyjna, a następnie świadczenie alimentacyjne stanowiły kolejne formy wsparcia świadczone w latach 2007-2009 przez OPS mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, udzielana początkowo zgodnie z ustawą o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, a od 1 października 2008 roku w oparciu o ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Zaliczki i świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano zaliczkę alimentacyjną	63	59	X
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	X	61	87
liczba przyznanych zaliczek alimentacyjnych	102	99	X
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	X	100	141
wielkość wydatków na zaliczki alimentacyjne	211.236 zł	154.547 zł	X
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	X	69.270 zł	353.755 zł

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworzynie Śląskiej.

Liczba mieszkańców gminy, którym w 2009 roku OPS przyznał świadczenie alimentacyjne była znacznie większa niż w latach poprzednich (87 w stosunku do 63 i 59/61). Wyższa była również liczba wypłaconych świadczeń (141 w porównaniu do 102 i 99/100), a co za tym idzie, wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (353.755 zł w stosunku do 211.236 i 223.817 zł).

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Jaworzyna Śląska, poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej, działa 10 świetlic środowiskowych (w Starym Jaworowie, Milikowicach, Bolesławcach, Witkowie, Pastuchowie, Piotrowicach Świdnickich, Czechach, Jaworzynie Śląskiej, Nowicach i Pasiecznej), pod których opieką znajduje się 166 dzieci, oraz Klub Seniora działający przy Związku Emerytów i Rencistów w Jaworzynie Śląskiej, który świadczy wsparcie osobom starszym. Mieszkańcy gminy objęci są również ofertą Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy oraz mają możliwość skorzystania z pomocy udzielanej przez Poradnię Pedagogiczno-Psychologiczną w Strzegomiu i Schronisko dla Mężczyzn w Świdnicy.

Wybrane dane dotyczące działalności PCPR w odniesieniu do ludności gminy w latach 2007-2009 przedstawia natomiast poniższa tabela.

Tabela 31. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	–	2	1
liczba dzieci z gminy adoptowanych	–	2	1
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	7	9	9
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	3	1	-
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	7	9	9
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	9	6	5
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	5	8	9
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	–	2	2

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaworzynie Śląskiej.

17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej

przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy Jaworzyna Śląska wykorzystano dane z ostatniego spisu przeprowadzonego w 2002 roku.

W 2002 roku w gminie mieszkało 1.556 osób niepełnosprawnych (739 mężczyzn i 817 kobiet), w tym 1.250 osób niepełnosprawnych prawnie i 306 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. Poniższe tabele przedstawiają strukturę wiekową osób niepełnosprawnych w gminie oraz ich podział według poziomu wykształcenia i aktywności ekonomicznej.

Tabela 32. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

ekonomiczna grupa wieku	liczba osób
osoby w wieku przedprodukcyjnym	95
osoby w wieku produkcyjnym	758
osoby wieku poprodukcyjnym	703

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku zarejestrowano w gminie 758 osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym, co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę stanowiły również osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym (703 osoby).

Tabela 33. Osoby niepełnosprawne w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

poziom wykształcenia	liczba osób
wyższe	15
policealne	13
średnie	222
zasadnicze zawodowe	300
podstawowe ukończone	821
podstawowe nieukończone	119
nieustalony	1

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Niski poziom wykształcenia w istotny sposób utrudnia osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy i utrzymanie posiadanego zatrudnienia. W 2002 roku najliczniejszą grupę wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie stanowiły osoby

z wykształceniem podstawowym ukończonym (821 osób) i zasadniczym zawodowym (300 osób).

Tabela 34. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób
aktywni zawodowo pracujący	139
aktywni zawodowo bezrobotni	53
bierni zawodowo	1.361
nieustalony status na rynku pracy	3

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. W 2002 roku zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie była bierna zawodowo (1.361 osób). Aktywne zawodowo były 192 osoby dotknięte niepełnosprawnością. Wśród nich dominowały osoby posiadające zatrudnienie (139 osób).

18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe

przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 35. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmażonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Jaworzyna Śląska w latach 2007-2009.

Tabela 36. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2007-2009

wielkość wydatków	2007 r.	2008 r.	2009 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	131.972 zł	147.452 zł	153.488 zł
na przeciwdziałanie narkomanii	4.475 zł	131zł	5.900 zł

na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	–	–	–
razem	146.447 zł	147.583zł	159.387 zł

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworzynie Śląskiej.

W 2009 roku suma kwot wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień była wyższa niż w latach 2007-2008 (159.387 zł w stosunku do odpowiednio 136.447 i 147.583 zł). W analizowanym okresie zwiększały się środki finansowe przeznaczane na walkę z alkoholizmem, wahały się natomiast kwoty wykorzystywane na przeciwdziałanie narkomanii.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Jaworzyna Śląska oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	38	40	42
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	12	7	8
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	8	67	41
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	25	87	58
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	17	15	94
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	2	4	5
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworzynie Śląskiej.

W latach 2007-2009 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie zwiększała się z roku na rok (z 38 w 2007 r. do 42 w 2009 r.; limit punktów uchwalony przez Radę Miejską wynosił na koniec 2009 r. 60). Liczba przeprowadzonych w nich kontroli ulegała natomiast wahaniom (od 12 w 2007 r. poprzez 7 w 2008 r. do 8 w 2009 r.). Na liczbę punktów sprzedaży alkoholu w gminie wpływała liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, która w kolejnych latach wahała się (z 8 w 2007 r. poprzez 67 w 2008 r. do 41 w 2009 r.) Do wzrostu liczby punktów sprzedaży alkoholu w gminie przyczyniały się pozytywne opinie GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych; ich liczba w latach 2008-2009 była znacznie wyższa niż w 2007 r. (odpowiednio 87 i 58 w stosunku do 25).

W ramach podejmowanych działań GKRPA przeprowadzała również rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu. W roku 2009 liczba osób nimi objętych wzrosła znacznie w stosunku do lat 2007-2008 (94 w stosunku do odpowiednio 17 i 15). Rosła także liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (z 2 w 2007 r. poprzez 4 w 2008 r. do 5 w 2009 r.).

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w latach 2007-2009 GKRPA nie kontaktowała się z osobami dotkniętymi tym problemem, nie skierowała żadnej osoby na terapię, nie złożyła również w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie żadnego zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie pełnią inne jednostki i grupy wsparcia. Ich wykaz zawiera poniższa tabela.

Tabela 38. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie

nazwa jednostki	adres jednostki	liczba porad/ osób objętych wsparciem w 2009 r.
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym	ul. Mickiewicza 3, Jaworzyna Śląska	
Telefon Zaufania	ul. Mickiewicza 3, Jaworzyna Śląska	
Grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu	ul. Mickiewicza 3, Jaworzyna Śląska	
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	SP Stary Jaworów	12 dzieci
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Milikowice, świetlica wiejska	17 dzieci

Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Bolesławice świetlica wiejska	10 dzieci
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Witków, dom parafialny	17 dzieci
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Pastuchów, budynek SP	20 dzieci
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Piotrowice Świdnickie budynek b. SP	10 dzieci
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Jaworzyna Śląska, Samorządowy Ośrodek Kultury	25 dzieci
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Nowice, świetlica wiejska	14 dzieci
Świetlica opiekuńczo-wychowawcza	Pasieczna, świetlica wiejska	16 dzieci

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworzynie Śląskiej.

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy również Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2007-2009 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagają się z alkoholizmem i przemocą domową. O ile liczba beneficjentów korzystających ze wsparcia OPS-u w związku z przemocą w rodzinie rosła (liczba rodzin: z 9 w 2007 r. do 15 w 2009 r., liczba osób w rodzinach: z 27 w 2007 r. do 65 w 2009 r.), o tyle liczba osób objętych pomocą z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom (liczba rodzin: z 58 w 2007 r. poprzez 22 w 2008 r. do 33 w 2009 r., liczba osób w rodzinach z 182 w 2007 r. poprzez 77 w 2008 r. do 85 w 2009 r.).

Ważną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie odgrywa również policja. Współpracuje ona w powyższym zakresie z GKRPA, OPS-em, PCPR-em oraz pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi.

Według policji obserwowanymi skutkami przemocy w rodzinie są: rozkład pożycia małżeńskiego i w konsekwencji rozpad rodziny, zanik więzi uczuciowych, co wiąże się z trudnościami w wykształcaniu właściwych postaw moralnych i systemów wartościowania, spadek poziomu życia rodziny oraz częste przypadki nerwic, a nawet psychoz wśród ofiar przemocy.

Cenne źródło informacji na temat skali problemów alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie stanowią również wyniki badań monitoringowych, które w ramach diagnozy problemów uzależnień i innych zagrożeń przeprowadzono w gminie w 2008 roku. Pokazały one m.in., że:

- alkoholizm zajmuje drugie (45% wskazań), a narkomania trzecie miejsce (36%) w hierarchii problemów społecznych w gminie,
- 4 na 10 badanych uważa osoby pijące alkohol w ich okolicy za szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa,

- 91% ankietowanych oczekuje na poziomie lokalnym działań służących ograniczeniu skali problemów alkoholowych,
- 58% ankietowanych chce utrzymania, a 40% podwyższenia do 21 lat wieku legalnego nabycia napojów alkoholowych,
- większość badanych (62%) uważa, że sprzedawcy napojów alkoholowych powinni odprowadzać do kasy gminy pieniądze na finansowanie zapobiegania alkoholizmowi, nawet jeśli spowodowałoby to podniesienie cen alkoholu,
- wśród 15-16-latków nie pije alkoholu zaledwie 4%,
- według 63% uczniów klas VI szkół podstawowych, 40% klas III gimnazjów, najczęściej spożywanym przez młodzież alkoholem jest piwo,
- uczniowie nie tylko piją, ale i upijają się – pijany był już co 10. uczeń klasy szóstej, 32% uczniów klas III,
- odpowiednio 22 i 6% ludzi młodych sięga po alkohol, by zapomnieć o problemach i smutkach,
- co 10. uczeń klas VI szkół podstawowych, co 6. uczeń klas III gimnazjów miał kontakt ze środkami odurzającymi,
- 11% uczniów szkół średnich i 14% gimnazjalistów spotkało osobę rozprawdzającą narkotyki w szkole, a odpowiednio 34% i 21% poza szkołą,
- ludzie młodzi są zdania, że narkotyki można najłatwiej kupić w dyskotecie i w pubie, przy czym kupno środka odurzającego w innych miejscach również nie następuje trudności,
- 52% dorosłych uważa, że w ich okolicy dostęp do narkotyków jest łatwy,
- dzieci są narażone na akty przemocy w szkole i w domu – co 9. uczeń był ofiarą pobicia w szkole, co 6. był zmuszany do robienia rzeczy niechcianych, a co 25. został napadnięty i okradziony,
- w 4 rodzinach na 10 używa się wyzwisk, a w co 16. dzieci są bite,
- w 1 na 10 przypadków osobami, które po raz pierwszy poczęstowały młodego człowieka alkoholem, byli dorośli (najczęściej rodzice),
- 23% uczniów było świadkami przykrych sytuacji rodzinnej spowodowanej przez alkohol,
- młodzież najczęściej spożywa alkohol w domu, w dyskotecie i w kawiarni,
- 75% badanych coraz częściej spotyka osoby, które zostały abstynentami lub przynajmniej piją w sposób mniej destrukcyjny niż dawniej,
- według 54% badanych zmniejsza się picie alkoholu w pracy,
- 7 na 10 badanych wiedziałyby, gdzie szukać pomocy, gdyby ktoś z ich bliskich miał problem z alkoholem,

- zmieniają się preferencje alkoholowe – napoje spirytusowe są coraz częściej zastępowane napojami o niskiej zawartości alkoholu,
- ¾ badanych wierzy w skuteczność leczenia odwykowego.

19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Jaworzyna Śląska badania takie zostały przeprowadzone przy zastosowaniu ankiety rozesyłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. burmistrza, sołtysów, radnych, kierowników referatów Urzędu Miejskiego, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 20 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie.

Atuty gminy

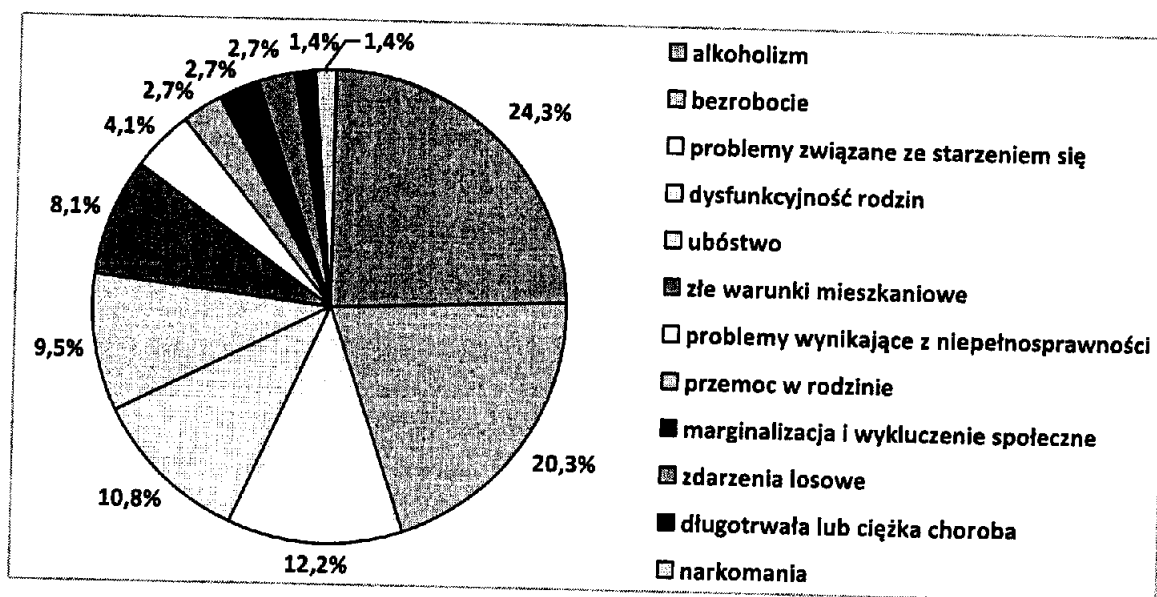
W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty gminy. Wskazując je, respondenci zwrócili szczególną uwagę na dobre położenie geograficzne i komunikacyjne gminy (m.in. na korzystne połączenia z dużymi ośrodkami), zwracali uwagę na dobrze rozwiniętą infrastrukturę, w tym sportowo-rekreacyjną, oraz podkreślali walory krajobrazowe i turystyczne gminy.

Słabe strony gminy

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony gminy. Najczęściej wskazywali na zły stan dróg wiejskich, pogarszający się stan kanalizacji, brak mieszkań socjalnych, brak szkół ponadgimnazjalnych, niewystarczający budżet gminy.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

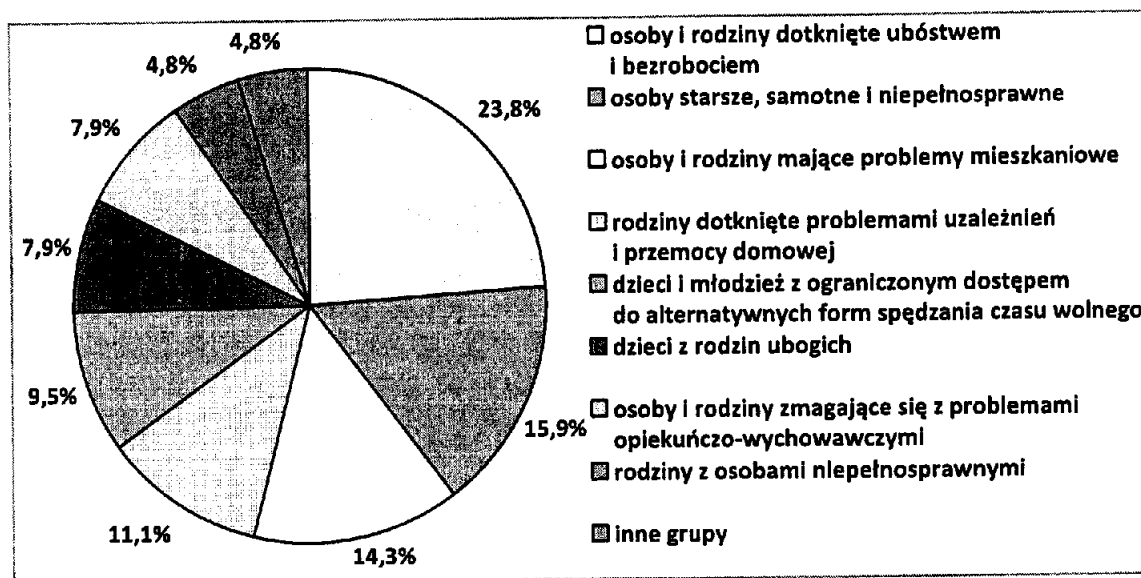

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli alkoholizm (24,3%) i bezrobocie (20,3%). Szczególną uwagę zwrócili również na problemy związane ze starzeniem się (12,2%), dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych (10,8%), ubóstwo (9,5%) i złe warunki mieszkaniowe (8,1%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali podali kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie

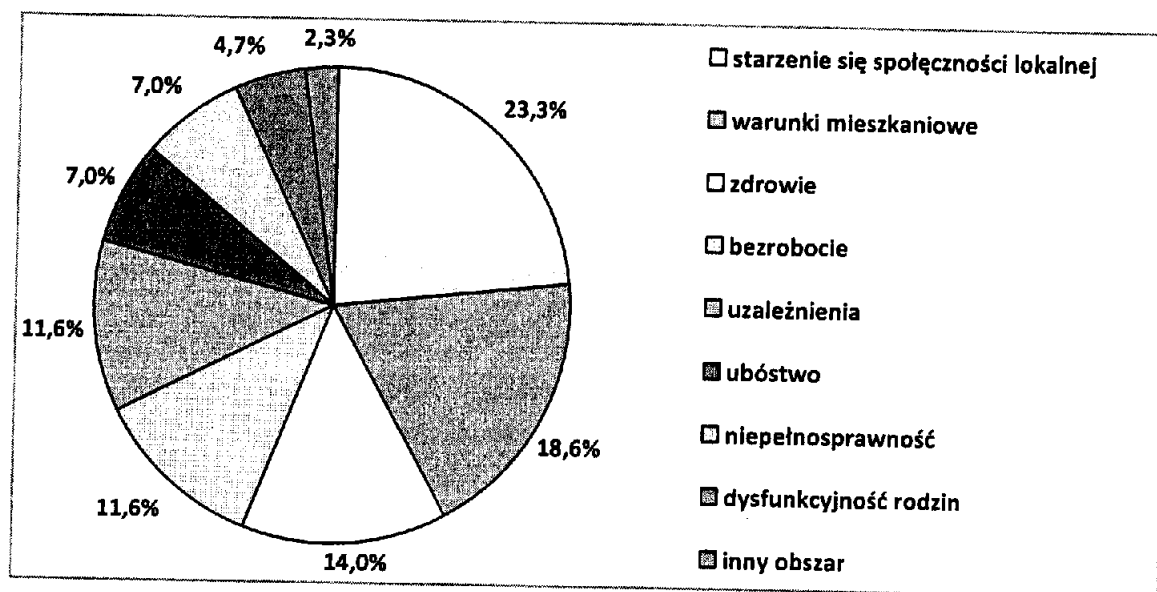

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej badanych (23,8%) stwierdziło, że grupą, która najbardziej odczuwa skutki problemów społecznych w gminie, są osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem. Liczne grono wśród ankietowanych stanowili również ci, którzy wskazali na osoby starsze, samotne i niepełnosprawne (15,9%), rodziny mające problemy mieszkaniowe (14,3%) oraz osoby i rodziny zmagające się z problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (11,1%). Zdaniem respondentów z następstwami problemów społecznych w gminie zmagają się także m.in. dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (9,5%), dzieci z rodzin ubogich (7,9%), oraz osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (7,9%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niewystarczająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak: starzenie się społeczności lokalnej (23,3%), warunki mieszkaniowe (18,6%), zdrowie (14%), bezrobocie i uzależnienia (po 11,6%).

Co zrobić, by poprawić sytuację osób i rodzin w gminie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na przeciwdziałanie bezrobociu, rozbudowę mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego oraz szerszego niż dotychczas wspierania osób starszych. Za równie istotne uznali podjęcie kroków w celu zwiększenia dostępu mieszkańców gminy do pomocy psychologicznej i prawnej, specjalistycznych usług medycznych oraz zakresu pomocy społecznej.

Do ważnych działań, które wymagają podjęcia w gminie, respondenci zaliczyli także przedsięwzięcia służące zmniejszeniu skali problemu uzależnień.

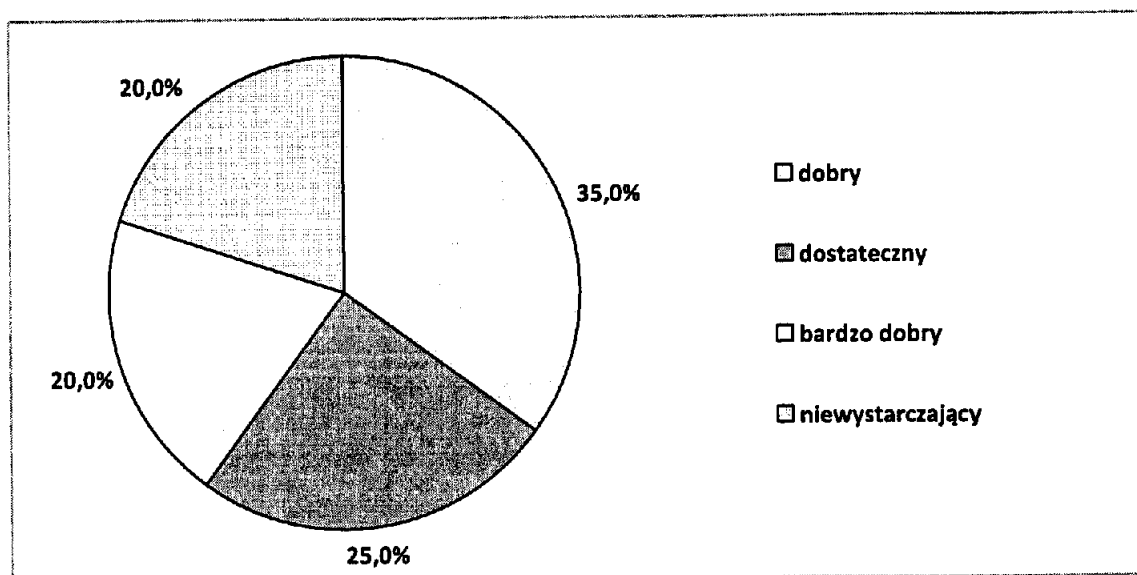
Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych.

W pierwszej kolejności zaliczyli do nich: Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski oraz Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ważną rolę do odegrania przypisali również Policji, Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi i placówkom oświatowym. Zwrócili także uwagę na jednostki ochrony zdrowia i kultury, parafie, poradnię psychologiczno-pedagogiczną, grupy samopomocowe oraz świetlice opiekuńczo-wychowawcze.

Kolejne kwestie poruszone w ankiecie dotyczyły dostępności w gminie placówek służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych. Jednocześnie poproszono badanych o wskazanie deficytów w powyższym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe zestawienia.

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?

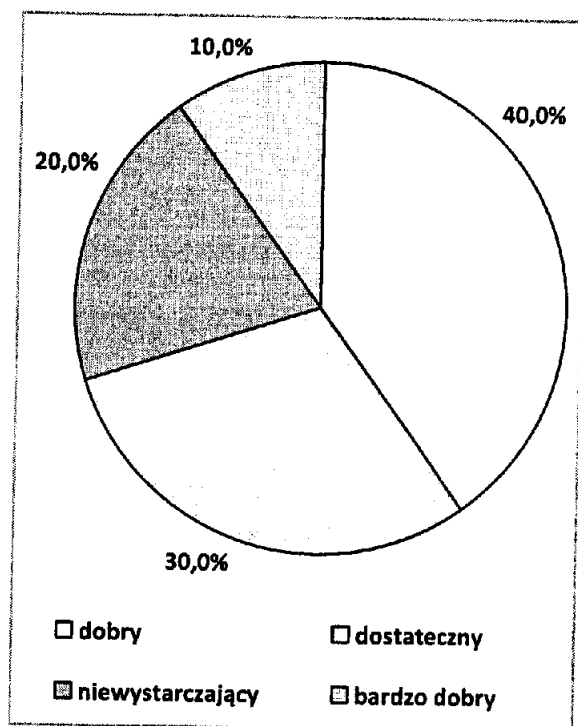

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

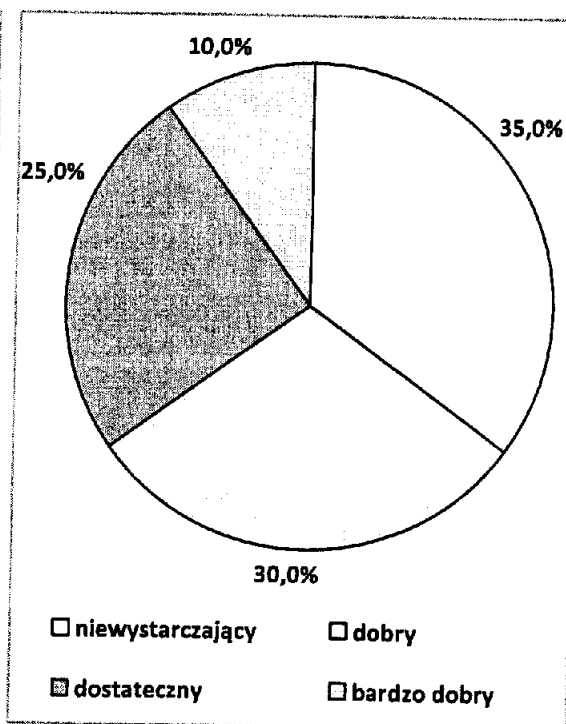
Zdecydowana większość respondentów pozytywnie oceniła dostępność placówek służby zdrowia w gminie. Prawie 35% z nich uznało ją za dobrą, 25% za dostateczną, a 20% za bardzo dobrą. Jednocześnie 20% badanych stwierdziło, że jest ona niewystarczająca.

Do lekarzy, których w gminie brakuje bądź do których trudno się dostać, ankietowani zaliczali najczęściej: okulistę, kardiologa, neurologa, ortopedę, urologa, psychologa, pediatrę i psychiatrę.

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

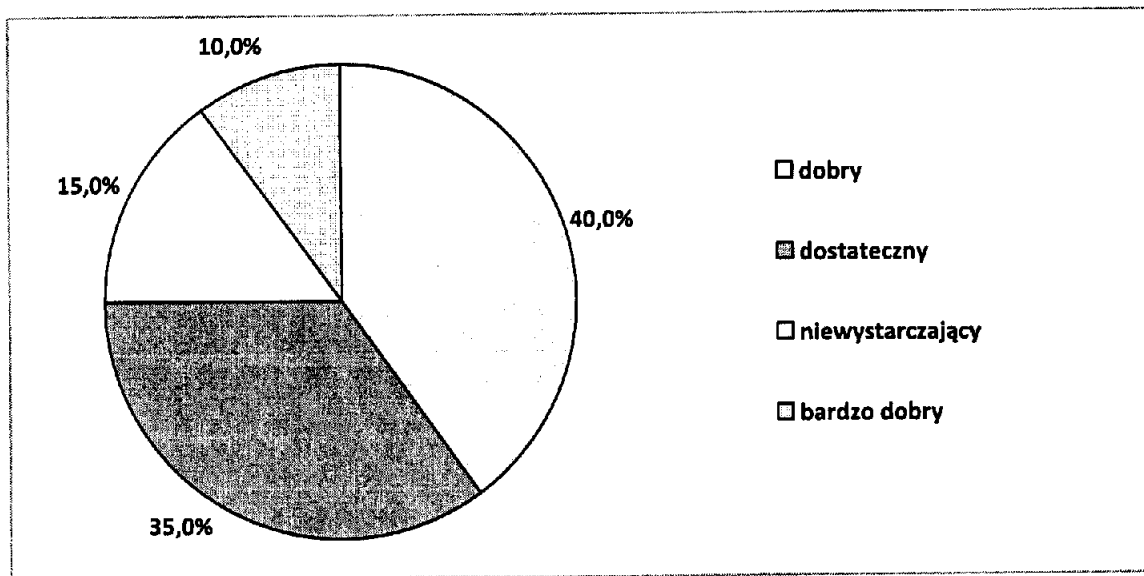

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Największy odsetek respondentów (odpowiednio 50% i 40%) stwierdził, że dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych w gminie jest dobry lub bardzo dobry. Za dostateczny uznało go odpowiednio 30 i 25%. Negatywnie dostępność placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych w gminie oceniło odpowiednio 20 i 35% ankietowanych.

Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w gminie brakuje bądź do których dostęp jest ograniczony, badani wymieniali najczęściej kino oraz czynne w godzinach popołudniowych świetlice środowiskowe.

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

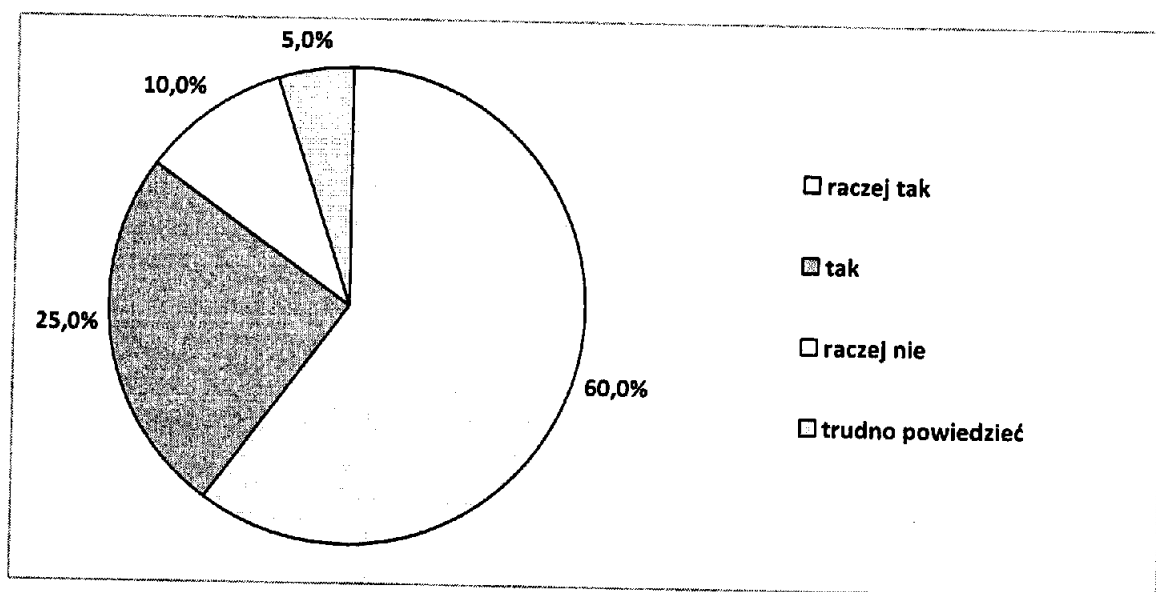
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (40%) dobrze oceniło dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie, a kolejne 35% przyznało, że jest on dostateczny. 15% badanych uznało, że jest on niewystarczający, a bardzo dobrą opinię w tej sprawie przedstawiło 10% ankietowanych.

W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli więcej deficytów aniżeli w przypadku placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych. Wśród nich najczęściej wymieniali niedostatek takich obiektów, jak: basen, boiska sportowe, place zabaw, hala sportowo-widowiskowa.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające uzyskać od respondentów opinie na temat stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (w sumie 85%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie lub bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmienną opinię wyraziło jedyne 10% badanych. Jednocześnie zdania w tej sprawie nie miało 5% respondentów.

20. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2009 roku w gminie Jaworzyna Śląska funkcjonowało 18 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program współpracy z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych gminy, wsparcia lokalowego organizacji oraz doradztwa i konsultacji. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela 39. Organizacje pozarządowe w gminie w 2009 roku

Lp.	Nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania	Kategoria klienta
1.	Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa na Śląsku w Jaworzynie Śląskiej.	Ochrona dziedzictwa kultury technicznej, wystawy zabytkowego taboru kolejowego, realizacja projektów dydaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży: coroczny wakacyjny projekt „Miasto Dzieci”, „Zielone szkoły”, „Kolej łączy pokolenia”, praktyki studentów wyższych uczelni, ekspozycja zabytkowych motocykli „Harley Davidson”. Organizowanie okolicznościowych imprez na zamówienia indywidualne i podmiotów gospodarczych.	Dzieci, młodzież, miłośnicy kolei, osoby fizyczne, instytucje z całego kraju i spoza jego granic.
2.	Miejski Klub Sportowy „KAROLINA” w Jaworzynie Śląskiej, ul. Sportowa 1.	Krzewienie kultury fizycznej i sportu intelektualnego wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych w sekcjach: szachowej piłkarskiej, tenisa stołowego i kolarstwie oraz wychowanie dzieci i młodzieży przez sport, propagowanie wzorów zachowań kibiców sportowych.	Wszyscy chętni mieszkańcy gminy.
3.	Fundacja „NASZE DZIECI”, Żarów, ul. Akacyjowa 12.	Pomoc edukacyjno-wypoczynkowa dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych patologią społeczną i ubogich, propagowanie zdrowego trybu życia, zapobieganie uzależnieniom.	Dzieci i młodzież szkolna z gminy Jaworzyna Śląska.
4.	Stowarzyszenie Sportowe „Western Riders”, Oddział Nowy Jaworów.	Propagowanie jazdy konnej, wypoczynek w siodle, pokazy umiejętności jeździeckich.	Miłośnicy koni i sportów konnych.
5.	Fundacja „WSZYSTKO W NASZYCH RĘKACH”, Pasiczna 30.	Gromadzenie środków finansowych i wspieranie osób najuboższych, niepełnosprawnych, chorych.	Mieszkańcy wsi Pasiczna.
6.	Ochotnicza Straż Pożarna w Piotrowicach Świdnickich.	Udział w akcjach ratowniczych w czasie pożarów, klęsk ekologicznych i żywiołowych i innych zagrożeń. Szerzenie wiedzy o działaniach przeciwpożarowych. Krzewienie wśród członków zasad zdrowego stylu życia, uprawiania kultury fizycznej i sportu.	Członkowie straży pożarnych, osoby dorosłe niezrzeszone, dzieci i młodzież z gminy.
7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Jaworzynie Śląskiej.		
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Pasicznej.		
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Milikowicach.		

10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowicach.		
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Pastuchowie.		
12.	Związek Emerytów i Rencistów, Oddział w Jaworzynie Śląskiej, ul. Mickiewicza.	Wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych, niezaradnych życiowo, integrowanie ich ze środowiskiem.	Emeryci i renciści.
13.	Uczniowski Klub Sportowy „KAROLINKA” Jaworzyna Śląska.	Wychowywanie dzieci szkolnych poprzez uprawianie różnych dziedzin sportu.	Dzieci Szkoły Podstawowej.
14.	Uczniowski Klub Sportowy „KOLORYT”.		
15.	UKS Gimnazjalny Klub Sportowy w Jaworzynie.	Wychowywanie młodzieży gimnazjalnej poprzez uprawianie różnych dziedzin sportu.	Młodzież gimnazjalna.
16.	Stowarzyszenie na Rzecz Współpracy Jaworzyny Śląskiej i Pleffenhausen.	Upowszechnianie wiedzy o historii i kulturze Niemiec i innych krajów niemieckojęzycznych. Tworzenie warunków do współpracy społeczności gmin Jaworzyna Śląska i Pleffenhausen. Popieranie podnoszenia poziomu wiedzy i oświaty. Wspieranie działań służących kształtowaniu wymiany doświadczeń intelektualnych i kulturalnych. Tworzenie dogodnych warunków rozwoju sportu i działalności prozdrowotnej. Umacnianie więzi między obywatelami Polski i Niemiec.	Członkowie stowarzyszenia.
17.	Chrześcijańska Wspólnota Dobroczynna „DAMARIS” Stary Jaworów.	Pomoc osobom ubogim.	Osoby potrzebujące pomocy.
18.	Jaworzyńskie Stowarzyszenie Pomocy Bezdomnym.	Wspieranie osób bezdomnych.	Osoby bezdomne z gminy Jaworzyna Śląska.

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej. Stan na lipiec 2010 roku.

W 2009 roku w gminie Jaworzyna Śląska były 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Kościoły i parafie w gminie w 2009 roku

Lp.	Nazwa parafii	Adres kościoła
1.	Parafia pw. Św. Józefa	Kościół Parafialny w Jaworzynie Śląskiej i Filialny we wsi Pasieczna
2.	Parafia pw. Św. Barbary	Pastuchów i filia w Czechach
3.	Parafia pw. Michała Archanioła	Milikowice i filie w Starym Jaworowie i Witkowie
4.	Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	Kościół filia w Bolesławicach

Dane Urzędu Miejskiego w Jaworzynie Śląskiej.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, który jest podmiotem analizy, i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie i ubóstwo;
- rodzina, dziecko i młodzież;
- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- bezdomność;
- starość;
- niepełnosprawność;
- kapitał społeczny i ludzki;
- inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

Obszar BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona działalność służąca aktywizacji osób bezrobotnych w wieku 45 lat i więcej

<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia • prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych • upowszechnianie ofert pracy (w tym z zagranicy), informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone działania mające na celu zachęcanie inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy • brak działań wpływających na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy • brak działań służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy, o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • korzystanie przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy • istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost poziomu bezrobocia, w tym wśród osób w wieku 45 lat i więcej • utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia • niska efektywność działań podejmowanych na rzecz ograniczania bezrobocia przy wykorzystaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • brak nowych inwestorów tworzących miejsca pracy • ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież • wzrost poziomu nielegalnego zatrudnienia • postępujące zjawisko ubóstwa

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin • przeprowadzanie analiz potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • inicjowanie działań na rzecz powstawania grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci • koordynacja działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu nauczania • dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego • rozwijanie sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • nieefektywna praca socjalna • ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • nierozwijanie opieki przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego • niepropagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu • brak działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców

<ul style="list-style-type: none"> współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży prorowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wpływająca na skuteczność udzielanej pomocy koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież istnienie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych wzrastająca liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców dobra dostępność opieki medycznej 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych brak warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej niedostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej brak możliwości kontynuowania przez młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym w gminie brak wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży

Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> zapewnianie dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe prorowadzenie wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych pozyskiwanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie prorowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży różnorodność działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie prorowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> brak działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przemocy w rodzinie brak zespołów interdyscyplinarnych nipodejmowanie działań mających na celu kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychospołecznego i prawnego • wzrost liczby osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem odwykowym • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami • funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami 	<ul style="list-style-type: none"> • niska liczba osób wyleczonych z uzależnień • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej • niezmnijająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych • ograniczona kadra pracująca z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • brak organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie • brak programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie • wzrost liczby osób w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • zwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia • wzrost liczby osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych

Obszar BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie problemu bezdomności • zapobieganie bezdomności oraz prowadzenie działań na rzecz osób bezdomnych • informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • zapewnianie osobom bezdomnym schronienia • udzielanie wsparcia osobom bezdomnym przybywającym z innych gmin • zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności • opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • brak działań uwrażliwiających mieszkańców na problemy osób bezdomnych • brak działań mających na celu zwiększenie akceptacji społecznej osób bezdomnych 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • niezwiększająca się liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych • posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • niewzrastająca liczba osób bezdomnych wymagających schronienia • niewzrastająca liczba osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> • zjawisko minimalizowania problemu bezdomności w małych społecznościach lokalnych • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych

<ul style="list-style-type: none"> • przybyłych z innych gmin • odpowiednia jakość usług świadczonych osobom bezdomnym • niewzrastająca liczba osób bezdomnych zmagających się z bezrobociem • rosnąca liczba osób wychodzących z bezdomności • coraz większe możliwości realizowania indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • społeczna akceptacja osób bezdomnych 	
---	--

Obszar STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi • inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych • kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej • prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych • prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • niezapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego pobytu) • brak działań umożliwiających osobom starszym kontynuowanie aktywności zawodowej • brak działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie • brak działań inicjujących w gminie wolontariat na rzecz osób starszych • niezapewnianie osobom młodym warunków do pozostania w gminie
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy • wzrost liczby osób starszych korzystających z usług opiekuńczych • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny • dobra dostępność domów pomocy społecznej • istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych • zwiększający się udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób starszych • brak dostępu osób starszych do małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego pobytu) • niski poziom życia osób starszych • mała liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową • marginalizowanie problemów i potrzeb osób starszych • nieodpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu • migracja wykształconych osób młodych do większych jednostek administracyjnych

Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych udział w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych działania mające na celu zwiększenie wśród mieszkańców gminy akceptacji osób niepełnosprawnych podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> brak działań służących określeniu liczby osób niepełnosprawnych niewystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym brak wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi niepodejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym nietworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych brak działań inicjujących wolontariat na rzecz osób niepełnosprawnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia niewrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników OPS-u istnienie bazy rehabilitacyjnej posiadanie przez osoby niepełnosprawne wystarczającej wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy brak marginalizowania problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby osób niepełnosprawnych zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających wsparcia brak grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie wzrost liczby dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych

Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> diagnozowanie problemów społecznych w gminie informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia poprawianie jakości obsługi klientów OPS podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu 	<ul style="list-style-type: none"> nieodpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych brak inicjowania powstawania nowych placówek pomocy społecznej brak wolontariatu

<ul style="list-style-type: none"> • pracowników pomocy społecznej • prowadzenie bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi 	
szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • niezwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego • dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w ośrodku pomocy społecznej • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klientów OPS-u, • posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • istnienie organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> • popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej • niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej • niedofinansowany system pomocy społecznej • mała liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia • brak świadomości u władz gminy co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • niezmienny się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej • niewłączanie się przedstawicieli kościoła w działania pomocowe

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy Jaworzyna Śląska na lata 2011-2015. Zostały one przedstawione w części programowej strategii.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska na lata 2011-2015, jest następująca:

**Jaworzyna Śląska gminą wspierającą rodziny,
zaspokajającą potrzeby mieszkańców
oraz stwarzającą im możliwości rozwoju**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Wśród tych ostatnich pogrubioną czcionką oznaczono te, które mają charakter priorytetowy.

Cel strategiczny 1.:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez OPS.
4. Pozyskiwanie inwestorów oraz wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości.
5. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
6. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.
3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku) osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich.
6. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich

w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

7. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
8. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań socjalnych.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
2. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
3. Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych.
4. Zapewnianie osobom bezdomnym schronienia.
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób bezdomnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2011-2015.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Jaworzyny Śląskiej, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska w województwie dolnośląskim, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności.
- liczba nowych inwestorów,
- liczba nowych podmiotów gospodarczych, w tym liczba nowych małych i średnich przedsiębiorstw,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba przeprowadzonych akcji charytatywnych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba programów wsparcia zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba opracowanych i realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba nowych mieszkań socjalnych.
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

Cel strategiczny 2.:

Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.:

1. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
2. Udzielanie przez OPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
3. Zwiększenie dostępności dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapeutycznego i socjalnego poprzez utworzenie punktu interwencji kryzysowej.
4. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, organizowanie wypoczynku.
5. Kontynuowanie dożywiania dzieci uczęszczających do placówek oświatowych w gminie.
6. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
7. Rozwijanie oferty świetlic działających w gminie.
8. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.
9. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2011-2015 (utworzenie punktu interwencji kryzysowej – do 2015 r.).

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Jaworzyny Śląskiej, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, kościoły.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób z nich korzystających,
- liczba dzieci objętych dożywianiem,
- liczba przedsięwzięć służących wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka.

Cel strategiczny 3.:

Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
2. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym.
3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć w ramach Klubu Seniora, podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie domu dziennego pobytu.
5. Zwiększenie dostępności kształcenia integracyjnego w gminie.
6. Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy likwidacji barier architektonicznych, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji, zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych oraz z kościołem.
8. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2011-2015 (utworzenie domu dziennego pobytu – do 2015 r.)

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Jaworzyny Śląskiej, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Seniora, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe, kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych beneficjentów objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz liczba opiekunek,
- liczba przedsięwzięć organizowanych dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba osób korzystających z usług rehabilitacyjnych,
- liczba nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba wolontariuszy.

Cel strategiczny 4.:

Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne 1-2.:

1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
3. Zwiększenie dotacji budżetowych dla SPZOZ-ów, dla których gmina jest organem założycielskim, na realizację zadań określonych w ustawie o zakładach opieki zdrowotnej.
4. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
5. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.
5. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Powołanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie.
7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

8. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym, działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych zawiera stanowiący załącznik do strategii gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2011-2015 (powołanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie – 2011 r.).

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Jaworzyny Śląskiej, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym, grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, Telefon zaufania, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki służby zdrowia, specjaliści, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, mieszkanie chronione, inne ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,

- wysokość dotacji budżetowych udzielonych SPZOZ-om,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Cel strategiczny 5.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów i strażników miejskich.
2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
4. Podejmowanie przez jednostki gminne i jej mieszkańców współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym, policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2011-2015.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Jaworzyny Śląskiej, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerzy w realizacji działań:

Policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przestępczości,
- liczba alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób z nich korzystających,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- liczba dzieci i młodzieży dowożonych do szkół,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Cel strategiczny 6.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej.
3. Wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.

1. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu zgodnego z zapisami ustawy o pomocy społecznej.
2. Doksztalcanie kadry pomocy społecznej.
3. Podjęcie działań w kierunku poprawy bazy lokalowej OPS-u.
4. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
5. Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
6. Inicjowanie w gminie działalności nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.
7. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (także o zasięgu ponadgminnym).
8. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.
9. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
10. Realizowanie projektów systemowych w ramach Priorytetu VII „Promocja Integracji Społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2011-2015.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz Jaworzyny Śląskiej, Rada Miejska, Urząd Miejski, jednostki organizacyjne gminy, w tym Ośrodek Pomocy Społecznej.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba pracowników socjalnych,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba nowo powstałych jednostek pomocy społecznej,
- liczba inicjatyw społecznych,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy,
- liczba opracowanych i zrealizowanych projektów.

2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska będzie Ośrodek Pomocy Społecznej. Działania te będą podejmowane przez wskazane powyżej podmioty zgodnie ze szczegółowym harmonogramem, ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem burmistrza, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej oraz jednostek mu podległych. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem burmistrza.

Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotowuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie przekaze burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

3. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę i powinny stanowić załączniki do niniejszej strategii.

3.1. PROGRAMY

Załączniki do Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska stanowią następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Program Współpracy Gminy Jaworzyna Śląska z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jaworzyna Śląska będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy:

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

Tabele:

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2009 roku

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2007-2009

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2007-2009

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2007-2009

Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

Tabela 6. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2007-2009

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) z końcem 2009 roku

Tabela 8. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2007-2009

Tabela 9. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2007-2009

Tabela 10. Bezrobotni w gminie na koniec 2009 roku według wieku, czasu pozostawiania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2007-2009

Tabela 12. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2007-2009

Tabela 13. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2008/2009

Tabela 14. Placówki kulturalne w gminie w 2009 roku

Tabela 15. Obiekty rekreacyjno-sportowe w gminie w 2009 roku

Tabela 16. Gospodarstwa agroturystyczne w gminie w 2009 roku

Tabela 17. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy

Tabela 18. Zakłady opieki zdrowotnej i prywatne praktyki lekarskie w gminie w 2009 roku

Tabela 19. Najczęstsze schorzenia ludności gminy w 2009 roku

Tabela 20. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2009 roku

Tabela 21. Wybrane przestępstwa przeciwko mieniu i zdrowiu popełnione w gminie w 2009 roku

Tabela 22. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2009 roku

Tabela 23. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2009 roku

Tabela 24. Środki finansowe wydatkowane przez OPS na pomoc społeczną w gminie w latach 2007-2009

Tabela 25. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2007-2009

Tabela 26. Struktura wiekowa oraz aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2009 roku

Tabela 27. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2007-2009

Tabela 28. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2007-2009

Tabela 29. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2007-2009

Tabela 30. Zaliczki i świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2007-2009

Tabela 31. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2007-2009

Tabela 32. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

Tabela 33. Osoby niepełnosprawne w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Tabela 34. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Tabela 35. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Tabela 36. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2007-2009

Tabela 37. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2007-2009

Tabela 38. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie

Tabela 39. Organizacje pozarządowe w gminie w 2009 roku

Tabela 40. Kościoły i parafie w gminie w 2009 roku

Wykresy:

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie

Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?